

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij een aantal fracties de behoefte de Minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen over de geannoteerde agenda van de Ministeriële Raad van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) op 5 en 6 december 2019.

De voorzitter van de commissie,
Pia Dijkstra

De griffier van de commissie,
Van Toor

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda. Wel hebben zij nog een aantal vragen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de OVSE Ministeriële raad van 5-6 december 2019. Deze leden hebben nog enkele vragen aan de Minister.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda OVSE Ministeriële Raad en hebben daar nog de volgende vragen over.

De OVSE

De leden van de VVD-fractie betreuren de obstakels die een daadkrachtiger optreden van de OVSE en effectieve modernisering van de organisatie in de weg staan. Kan de Minister beknopt weergeven welke voorstellen tot modernisering hij haalbaar acht?

De leden van de D66-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat de situatie in Oekraïne een belangrijke splijtzwam is binnen de OVSE. Recentelijk lijkt er sprake te zijn van enige de-escalatie tussen Oekraïne en Rusland, met onder meer de gevangenenruil, het teruggeven van schepen door Rusland aan Oekraïne, en de terugtrekking van troepen langs de contactlijn. Op 9 december 2019 staat de Normandy Four Summit gepland, waar onderhandeld zal worden over stappen richting een einde van het conflict in Oost-Oekraïne. De OVSE is nauw betrokken als onderdeel van de Trilaterale Contactgroepen, en zal mogelijk een rol spelen bij eventuele verkiezingen. De leden van de D66-fractie vragen de Minister om een algemene appreciatie van deze ontwikkelingen. Hoe kijkt hij naar de rol die de OVSE speelt in dit conflict, en met name naar de rol die voor de OVSE is weggelegd bij eventuele verkiezingen? Is de organisatie voldoende uitgerust om deze rol te kunnen vervullen, mocht dat van haar gevraagd worden? Deze leden vragen ook hoe de monitoring missie van de OVSE op dit moment functioneert in Oost-Oekraïne. Komen zij belemmeringen tegen? Worden zij op enigerlei wijze tegengewerkt in de uitvoering van hun mandaat? Worden die belemmeringen en tegenwerking vanuit de OVSE aangekaart bij de betreffende autoriteiten, zo vragen deze leden?

Naar aanleiding van het niet naleven van de Minsk-akkoorden heeft de EU sancties opgelegd aan Rusland. Eind dit jaar zal besloten worden of de sancties weer voor een halfjaar verlengd zullen worden. De leden van de D66-fractie vragen of de Minister verwacht dat de huidige besprekingen binnen de OVSE en de Normandy Four top van enige invloed op de verlenging van de sancties zullen zijn? Zet het kabinet zich in voor het verlengen van deze sancties zolang de Minsk-akkoorden niet volledig nageleefd worden, multilateraal binnen de EU en bilateraal met EU-partners? Heeft de Minister enige redenen om te verwachten dat de sancties niet verlengd zullen worden?

De leden van de D66-fractie merken voorts op dat het Joint Investigation Team (JIT) met de meest recente getuigenoproep verder bewijs heeft geleverd dat wijst op de relatie tussen Rusland en de separatisten in Oost-Oekraïne. Hoe beoordeelt de Minister deze relatie op basis van deze meest recent gepubliceerde bevindingen? Is er naar oordeel van het kabinet in deze onthullingen nu bewijs te vinden dat Rusland oorlog voert in Oost-Oekraïne? En zo ja, gaat Nederland dat inbrengen in OVSE-kader?

De leden van de D66-fractie vragen de Minister welke bilaterale ontmoetingen hij gepland heeft of hoopt te hebben en marge van deze top? Zal hij zijn Russisch ambtsgenoot spreken over de recente getuigenoproep van het JIT? Het OM heeft Rusland verzocht de heer Tsemach uit te leveren. Zal de Minister deze uitlevering expliciet benoemen bij zijn ambtsgenoot, en oproepen tot medewerking?

De leden van de D66-fractie merken op dat de man-vrouw verhouding binnen de OVSE-organisatie ongelijk is. Van de «professional staff» binnen de organisatie is 63% man, en 37% vrouw. Binnen het «senior management» zijn de verhoudingen nog meer uit balans: 75% is man, 25% is vrouw. Is de Minister bereid deze verhoudingen binnen de OVSE aan te kaarten, en te pleiten voor een betere man-vrouw balans binnen de organisatie, zo vragen deze leden?

De leden van de GroenLinks-fractie vinden de OVSE een organisatie van groot belang, zeker nu zijn zij van mening dat de dialoog op diverse terreinen gaande moet blijven. De leden van de GroenLinks-fractie zijn positief dat dit ook terug is te zien in de inbreng van de Minister.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn benieuwd waarom het niet gelukt is om overeenstemming te bereiken over een verdeelsleutel voor de jaren 2020–2024? Wat gaat er mis? Zitten bepaalde lidstaten dwars? Welke knelpunten komen er voor in het gesprek?

Eerste dimensie (politiek-militair)

De leden van de VVD-fractie waarderen de inzet op het gebied van wapenbeheersing en cybersecurity. Zij vragen zich af of de OVSE niet ook een nuttig platform kan zijn voor initiatieven die worden ontwikkeld en zien op nieuwe technologische wapens, zoals het gewelddadig gebruik van drones en robots, al dan niet gebruikt door niet-statelijke actoren. Is de Minister bereid hiertoe initiatieven te ontplooiën, en zo ja, welke?

De leden van de GroenLinks-fractie waarderen de inzet van het kabinet om het voorzitterschap van de Structured Dialogue (SD) over veiligheid en wapenbeheersing in Europa op zich te nemen. Zij vragen nadere toelichting op de vooruitgang op het gebied van transparantie, risicovermindering en het voorkomen van incidenten. De leden van de GroenLinks-fractie begrijpen dat het proces moeizaam gaat. Kunnen daar lessen uit getrokken worden? Tevens vragen zij zich af welk land na Nederland het voorzitterschap op zich gaat nemen, en wat daarbij de pragmatische aanpak/prioriteiten gaan zijn?

De leden van de GroenLinks-fractie zijn erg tevreden dat Nederland diverse capaciteitsopbouwprojecten in de OVSE-regio steunt over het toepassen van internationaal recht in cyberspace. Het is van groot belang dat er zo snel mogelijk op internationale schaal consensus bereikt wordt over normen in het cyberdomein. Kan Nederland daar een actievere rol in spelen? Welke regio's worden specifiek bedoeld? Hoe gaat het met de capaciteitsopbouw? Tot slot vragen deze leden hoe de dialoog met Rusland op dit vlak verloopt, welke onderwerpen hier onderdeel zijn van het gesprek en wat de verwachtingen zijn over eventuele besluitvorming in de toekomst aangaande dit onderwerp.

Tweede dimensie (economisch-ecologisch)

De leden van de GroenLinks-fractie kunnen zich gedeeltelijk vinden in het pleidooi dat de VN, de Wereldhandelsorganisatie WTO en de EU geschikter zijn voor bespreking van thema's als klimaat, energie en

arbeidsomstandigheden. Zij vragen de Minister wat de landen in Centraal-Azië en Oost-Europa die pleiten voor meer aandacht – en geld – voor deze onderwerpen precies willen? Wat beogen zij te bereiken met meer aandacht via de OVSE voor dit onderwerp? Is er naar aanleiding van hun beoogde agendering meer geld en ondersteuning vanuit de OVSE gegaan naar fossiele energieprojecten van deze landen, of andere klimaatprojecten?

Toch merken de leden van de GroenLinks-fractie wel op dat de OVSE een secretariaat heeft dat zich ook bezighoudt met milieu gerelateerde activiteiten omdat deze raken aan veiligheidskwesties, die door klimaatverandering steeds urgenter worden. In de brief van 16 juli 2019 met het verslag van de informele bijeenkomst van ministers van Buitenlandse Zaken van de OVSE gaf de Minister aan dat een aantal ministers om meer aandacht vroeg voor de milieuactiviteiten van de OVSE. Hoe werd hierop gereageerd door Nederland en andere leden van de OVSE; is hier vervolg aan gegeven? Kan Nederland met haar expertise op het gebied van klimaatveiligheid hier toch nog een ondersteunende rol in spelen, zoals bijvoorbeeld bij watermanagement projecten van de OVSE?

Derde dimensie (democratisering en mensenrechten)

De leden van de D66-fractie merken op dat er in de geannoteerde agenda geen duidelijke Nederlandse inzet is te vinden binnen de derde dimensie van de OVSE (democratisering en mensenrechten), anders dan het uitspreken van steun voor bepaalde besluiten en besprekingen. Deze leden vragen naar een iets meer geconcretiseerde uiteenzetting van de Nederlandse inzet op dit onderwerp tijdens de aanstaande Ministeriële Raad. Is de Minister bereid om langs de genoemde prioriteiten (LHBTI-rechten, vrijheid van godsdienst en levensovertuiging, veiligheid van journalisten) bepaalde concrete problemen die binnen de OVSE-regio vallen, te benoemen en aan te kaarten bij de betreffende besprekingen?

De leden van de D66-fractie wijzen het kabinet er op dat de OVSE recentelijk een uitgebreide dataset over haatmisdrijven in 2018 heeft uitgebracht. Uit de gegevens blijkt dat antisemitisme, racisme en xenofobie, geweld tegen bepaalde geloofsgroepen of vanwege seksuele geaardheid, nog steeds grote problemen blijven in het OVSE-gebied. Antisemitisme is binnen deze dataset het meest voorkomend. Een eerder OVSE rapport uit 2017 biedt ook aanbevelingen om antisemitisme en haatmisdrijven tegen te gaan. Is het kabinet bereid deze problematiek aan te kaarten, en de uitdagingen en problemen die de dataset en dit rapport in het OVSE-gebied meldt te benoemen, en de OVSE-landen aan te sporen om de aanbevelingen uit het rapport over te nemen, zo vragen deze leden?

De leden van de GroenLinks-fractie zijn verheugd dat er na jaren weer een besluit is aangenomen over deze dimensie, betreffende de veiligheid van journalisten. Gaat dit nog een vervolg krijgen, vragen deze leden? Kan de Minister toelichten of ook de krimpende ruimte voor het maatschappelijk middenveld, waar de leden van de GroenLinks-fractie grote zorgen over hebben, onderwerp van gesprek wordt?